

У К Р А І Н А

**УРЯДОВИЙ УПОВНОВАЖЕНИЙ У СПРАВАХ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ**

Government Agent
before the European Court of Human Rights
Ukraine
вул. Городецького, 13, м. Київ, 01001, Україна

Agent du Gouvernement
auprès de la Cour Européenne des Droits de l'Homme
l'Ukraine
13, Horodetsкого St. Kyiv, 01001, Ukraine

Тел.: +380 44 278-37-23, факс.: +380 44 271-17-83
E-mail: themis@minjust.gov.ua http://www.minjust.gov.ua

26.04.16 № 3535/12.04/16-16

На № _____

Міністерство внутрішніх справ України

Національна поліція України

ГУ НП України в Кіровоградській області
вул. Віктора Чміленка, 41, м. Кіровоград, 25006

Онуфріївський районний відділ МВС України
в Кіровоградській області
вул. Графа Толстого, 92, смт Онуфріївка, 28100

✓ **Національна академія внутрішніх справ**
пл. Солом'янська, 1, м. Київ - ДСП, 03035

*Щодо виконання рішення Європейського суду
з прав людини у справі «Тихонов проти України»*

10 грудня 2015 року Європейським судом з прав людини (далі – Європейський суд) ухвалено рішення у справі «Тихонов проти України», заява № 17969/09, яке набуло статусу остаточного 10 березня 2015 року.

У вказаному рішенні Європейський суд констатував порушення пункту 1 і підпункту «с» пункту 3 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) у зв'язку з порушенням прав заявника не свідчити проти себе та на правову допомогу.

Крім того, Європейський суд зобов'язав державу сплатити заявникові 2 400 (дві тисячі чотириста) євро відшкодування моральної шкоди. ..

Факти справи та суть порушень зазначено у стислому викладі рішення, що додається.

Відповідно до статті 2 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» та пункту 1 статті 46

08 2254 05 16
3 2

Конвенції рішення Європейського суду є обов'язковими для виконання Україною.

Під виконанням рішення Європейського суду слід розуміти виплату відшкодування, а також вжиття державою додаткових заходів індивідуального характеру, спрямованих на усунення конкретного порушення, визначеного в рішенні Європейського суду, та заходів загального характеру, спрямованих на усунення підстав для надходження до Європейського суду аналогічних заяв проти України у майбутньому.

За цими критеріями Комітет міністрів Ради Європи (далі – КМ РЄ) здійснює оцінку виконання державою рішень Європейського суду, виходячи з інформації, наданої державними органами щодо заходів, вжитих на виконання вказаного рішення. Відповідні положення закріплені у Правилах КМ РЄ щодо контролю за виконанням рішень Європейського суду та умов дружнього врегулювання (від 10 травня 2006 року).

Обсяг та суть заходів індивідуального та загального характеру, необхідних для виконання кожного конкретного рішення Європейського суду, безпосередньо залежать від характеру порушень, констатованих Європейським судом.

Порушення, встановлене Європейським судом у цій справі, стосується обмеження права заявника на захист. У своєму рішенні Європейський суд, серед іншого, повторно зазначив таке:

«49. ...Суд неодноразово засуджував практику адміністративного затримання особи, прихованим мотивом якої було забезпечення можливості її допиту в якості підозрюваного у вчиненні кримінального злочину (там само, п. 49, з подальшими посиланнями). У зв'язку з цим доцільно підкреслити, що штучне продовження початкового строку тримання під вартою за допомогою адміністративного затримання позбавляє особу оперативного судового перегляду такого тримання під вартою та суперечить принципам правової визначеності та захисту від свавільного позбавлення свободи (див. рішення у справі «Олексій Михайлович Захаркін проти України» (Oleksiy Mykhaylovych Zakharkin v. Ukraine), заява № 1727/04, пп. 84-91, від 24 червня 2010 року).»

Проаналізувавши факти цієї справи, Європейський суд підкреслив, що «заявник відмовився від свого права на захисника, коли провів дві доби під вартою в міліції у зв'язку зі стверджуваним адміністративним правопорушенням. Згодом національні суди встановили, що тримання під вартою було незаконним, зазначивши, що справу про стверджуване адміністративне правопорушення так ніколи і не було розглянуто компетентним органом». Посилаючись на свою усталену практику у справах проти України з цього питання, Європейський суд зазначив, що «ця справа є ще одним прикладом наявності повторюваної проблеми свавільного використання адміністративного затримання для забезпечення можливості допиту підозрюваного з порушенням належної законної процедури. Суд нагадує, що вже закликав Україну здійснити конкретні реформи, які могли б покласти край цій практиці» (п. 50 рішення).

Виходячи із висновків Європейського суду у цій справі, прошу вжити таких заходів для виконання цього рішення Європейського суду та попередження аналогічних порушень в майбутньому:

1) провести службове розслідування за встановленим національними судами та Європейським судом у цій справі фактом незаконного затримання заявника під вартою (пп. 22 – 50 рішення) працівниками Онуфріївського районного відділу МВС України в Кіровоградській області;

2) забезпечити професійну підготовку працівників органів внутрішніх справ з питань вивчення Конвенції та практики Європейського суду, зокрема щодо недопущення застосування до особи адміністративного арешту з метою забезпечення її доступності для проведення слідчих дій у кримінальній справі;

3) забезпечити неухильне дотримання працівниками органів внутрішніх справ положень чинного законодавства України, в тому числі Конвенції та практики Європейського суду, під час затримання особи;

4) довести до відома працівників органів внутрішніх справ всіх рівнів висновки Європейського суду у цій справі.

Окремо повідомляю, що найближчим часом автентичний переклад вказаного рішення буде надруковано у збірнику нормативно-правових актів «Офіційний вісник України» та розміщено на сайті Міністерства юстиції України (www.minjust.gov.ua).

З метою забезпечення належного звітування держави перед КМ РЄ прошу повідомити про результати розгляду цього листа до **30 травня 2016 року**.

Додаток: *стислий виклад рішення у справі «Тихонов проти України» на 2 арк.*

О.В. Давидчук
В.о. Урядового уповноваженого

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ТИХОНОВ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF TIKHONOV v. UKRAINE)

Заяви № 17969/09

Стислий виклад рішення від 10 грудня 2015 року

12 лютого 2006 року слідчим прокуратури Онуфріївського району (далі – районна прокуратура) було порушено кримінальну справу за фактом вбивства літнього чоловіка. Того ж дня прокуратура Онуфріївського районного відділу МВС України в Кіровоградській області (далі – райвідділ) затримали заявника за вчинення адміністративного правопорушення.

Через два дні заявника за відсутності захисника, від правової допомоги якого він відмовився, слідчим районної прокуратури було допитано в якості підозрюваного у вчиненні вбивства. Допиту заявник зізнався у вчиненні вбивства, а наступного дня, продовжуючи відмовлятися від захисника, взяв участь у відтворенні обстановки і обставин події та у присутності понятих поспішив вчинити злочин.

24 лютого 2006 року на підставі клопотання заявника слідчий запропонував йому правову допомогу безоплатного захисника. Заявник відмовився, зазначивши, що він бажає мати іншого захисника, який буде забезпечено його родичами. Починаючи з цього дня, заявник неодноразово заперечував свою вину та заявляв, що зазнав психологічного тиску та фізичного жорстокого поводження працівниками міліції, що призвело до надання ним визнавальних показів. Згодом заявнику було призначено безоплатного захисника, а також допущено до участі у провадженні в якості захисника його мати.

19 червня 2006 року справу було передано на розгляд до районного суду, який через декілька днів повернув її до прокуратури на додаткове розслідування у зв'язку із процесуальними порушеннями. Результатами додаткового розслідування районна прокуратура відмовилася в порушенні кримінальної справи щодо працівників міліції за фактом стверджуваного жорстокого поводження із заявником. Через кілька днів справу було знову передано до районного суду.

21 червня 2007 року районний суд визнав заявника винним у вчиненні умисного вбивства та призначив йому покарання у вигляді позбавлення волі строком на дев'ять років. Суд мотивував висновки речовими і документальними доказами, усними показами, висновками експертиз, первинними визнавальними показами заявника. Того ж дня районний суд ухвалив окрему постанову, якою повідомив прокурора Кіровоградської області про процесуальні порушення, працівниками правоохоронних органів під час досудового розслідування справи заявника, іншого, незаконність затримання заявника і тримання його під вартою за ствердженням адміністративне правопорушення. Апеляційний суд Кіровоградської області та Верховний Суд України залишили вирок заявникові без змін.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за порушення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на жорстоке поводження працівників міліції; за пунктом 1 статті 5 на незаконність його затримання та тримання під вартою у період з 12 до 14 лютого 2006 року; а також за пунктом 1 і підпунктом «с» і пунктом 6 статті 6 на те, що на початковому етапі провадження він не мав доступу до захисника та що у зв'язку з тим надав визнавальні покази внаслідок жорстокого поводження та порушення його права на захист проти себе.

Розглянувши скаргу заявника, Європейський суд зазначив, що неодноразово засуджував жорстоке адміністративне затримання особи, прихованим мотивом якої було забезпечення можливості допиту в якості підозрюваного у вчиненні кримінального злочину. У цій справі заявник відмовився від права на правову допомогу і надав визнавальні покази після того, як провів дві доби під вартою в міліції у зв'язку зі ствердженням адміністративним правопорушенням, а національні суди встановили, що таке тримання заявника під вартою було незаконним. Однак національні суди висловили довіру первинним визнавальним показам заявника, які було надано за сумнівних обставин за відсутності захисника, і, ґрунтуючись на цих показах, визнали заявника винним, не розглянувши належним чином його твердження про порушення його процесуальних прав у відповідний зв'язку з цим Європейський суд дійшов висновку, що було порушення пункту 1 та підпункту 3 статті 6 Конвенції.

Розглянувши решту скарг заявника на порушення його прав за іншими положеннями Конвенції, Європейський суд відхилив їх як явно необґрунтовані відповідно до підпункту «а» пункту 3 і статті 35 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Оголошує* прийнятною скаргу за пунктом 1 та підпунктом «с» пункту 3 статті 6 Конвенції щодо доступу до захисника на початковому етапі кримінального провадження, а решту скарг у заяві неприйнятними;
2. *Постановляє*, що було порушення пункту 1 та підпункту «с» пункту 3 статті 6 Конвенції;
3. *Постановляє*, що:
 - (а) упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач повинна сплатити заявникові 2 400 (дві тисяч чотириста) євро відшкодування моральної шкоди та додатково суму будь-яких податків, що можуть нараховуватись; ця сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідач за курсом на день здійснення платежу;
 - (б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на вищезазначен суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
4. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції...»